

Lavskrike *Perisoreus infaustus*

Global utbredelse

Lavskrika har en sammenhengende utbredelse i den nordlige palearktiske barskogsregionen fra Fennoskandia og østover gjennom Russland og Sibir til Anadyr, Sakhalin og Ussuri, og sør til Altai og nordlige Mongolia. Nominatunderarten erstattes av *internigrans* lengst øst i Sibir, og av *canadensis* i Nord-Amerika (Goodwin 1976). I Fennoskandia har arten stort sett sin utbredelse nord for den 60. breddegrad.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Lavskrika er en fullstendig stasjonær art som her til lands finnes i barskogsområder øst for Langfjella fra indre Telemark til Stabbursdalen og Tana i Finnmark. Den har sin hovedutbredelse i Sør- og Midt-Norge, sør for Nordland, og i barskogsområdene i Øst-Finnmark. Arten finnes ellers spredt i innlandet gjennom Nordland, Troms og Vest-Finnmark. Med unntak av et begrenset antall observasjoner i fjordstrøk i Trøndelag, Nordland og Finnmark, er lavskrika knyttet til innlandet, og spesielt til høyereliggende barskoger, hvor den finnes helt opp til skogsgrensa.

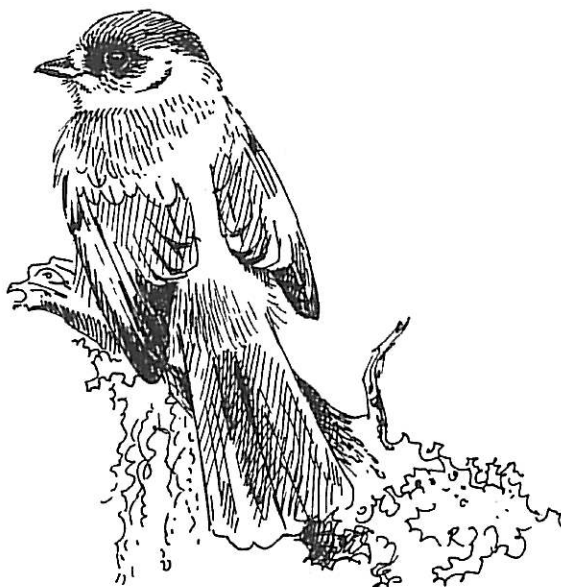
Habitatet for lavskrike er barskoger av furu eller gran, eventuelt blandingsskoger med innslag av ulike løvtrær. Vi finner den i homogen furu- eller granskog, eller like gjerne i barskogssamfunn med stor kompleksitet og variasjon. Den finnes i områder med ulik bonitet og i områder med store forskjeller i topografi. Lavskrika synes derfor lite selektiv i sin habitatpreferanse, med unntak av at områdene bør romme furu eller gran som skogdannende treslag. Unntaksvis er den også funnet hekkende i ren bjørkeskog.

Lavskrikas helårlige residens i nordlige boreale barskoger er betinget av at den hamstrer næring over snønivå, og at disse næringsemnene kan gjenfinnes og utnyttes rasjonelt gjennom vinteren. Avgjørende for lavskrikas habitatvalg er derfor tilgangen på egnete hamstringssteder i form av relativt tette bestander av eldre bartrær. Her vil den kunne bygge opp et konsentrert deponi innenfor grensene av et næringsrevir som den kjenner i detalj (Borgos 1977). Klimatiske betingelser for konservering av hamstret næring kan i tillegg bidra til å forklare lavskrikas preferanser for områder med relativt tørt og kaldt innlandsklima. Lavskrikas utbredelse globalt, regionalt og nasjonalt er en bekreftelse på dette. Systematiske undersøkelser av artens habitatpreferanser er for øvrig ikke gjennomført.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Størrelsen på den norske bestanden av lavskrike er ikke kjent. Det finnes heller ikke data til belysning av eventuelle fortidige bestandsvariasjoner. Det er imidlertid rimelig å tro at bestanden er relativt stabil, og at artens utbredelse i Norge ikke er vesentlig endret over tid.

Finske undersøkelser tyder likevel på at populasjonene av lavskrike er sårbare for habitatforandringer forårsaket av skogsdrift (Virkkala 1987, 1991, Helle & Järvinen 1986, Järvinen & Väisänen 1978). En

dramatisk reduksjon i lavskrikebestandene er registrert i løpet av de siste 40-50 årene, og dette er satt i sammenheng med flatehogst, tynningshogst og plukkhogst, spesielt i tidligere urørt barskog. I tillegg har man i Finland registrert en betydelig reduksjon — delvis et fravær — av nordlige taiga-arter, også i isolerte bestander av urørt barskog hvor disse er omgitt av områder der hogst har foregått. Dette illustrerer behovet for større sammenhengende arealer av opprinnelig barskog dersom bestandene av lavskrike skal opprettholdes, og det aktualiserer behovet for vern av barskog, indirekte også behovet for en aktiv kamp mot barskogsødeleggelse forårsaket av forsuring.

Det finnes betydelige bestander av lavskrike i våre nærmeste naboland. Den svenske bestanden er anslått til 50.000-200.000 par og den finske til 50.000-80.000 par (Koskimies 1992).

Hekkebiologi

I likhet med flere andre kråkefugler hekker lavskrika relativt tidlig på året, med egglegging fra sist i mars til først i mai, avhengig av breddegrad. De 3-5 eggene legges i godt isolerte reir føret med skjeggjav og hamstrete fjær og dun, og klekkes etter ca. 20 døgns ruging. Reiret legges som regel sørvendt i gran eller furu, tett inntil stammen, og den rugende fuglen trykker hardt på reiret.

Artens hekkebiologi er for øvrig godt beskrevet av Blomgren (1964). Lindgren (1975) oppgir en svært lav hekkesuksess for arten, ca. 20%. Kannibalisme forekommer.

Trekkforhold

Lavskrikene er fullstendig og livsvarig stasjonære. Revirene utgjør hamstringsområder som fuglene kjenner i detalj, og hvor en rasjonell gjenfinning og fursjering av hamstret næring er mulig. Hekking konsentreres til de optimale delene av overvintringsreviret.

Ungfuglene kan streife, og besørger en begrenset genstrøm mellom revirene og mot ytterkantene av habitatene.

Gunnar Borgos

Lavskrike *Perisoreus infaustus*

140 ● Konstatert hekking

177 ● Sannsynlig hekking

151 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

